

Всі імена, назви військових частин та інша чутлива інформація змінені.

Бекграунд:

Олексію 27 років, брав участь в АТО з 2015 року в складі добровольчого батальйону, відслужив за контрактом. Декілька років мав перерву (до початку повномасштабного вторгнення), має власний малий бізнес, звання старшого солдата. За час від лютого 2022 року двічі був поранений, востаннє - отримав важке поранення внутрішніх органів, кінцівок та очей у березні 2023. Нещодавно був виписаний з військового госпіталю у Львові, перебуває у відпустці. Народився і постійно проживав у Львові. Одружений.

Формат проведення інтерв'ю: вживу, вдома у респондента, кінець березня 2023

Головними цілями інтерв'ю є отримати інформацію про:

- 1) досвід оформлення відпустки;
- 2) досвід взаємодії з ГО та держзакладами;
- 3) погляд на бюрократичні процеси з точки зору командира роти;
- 4) досвід проходження ВЛК якщо такий є;
- 5) обізнаність щодо прав та можливостей, які можуть отримати військовослужбовці.

Набір стартових питань:

- 1) Розкажіть, будь ласка, чи після отримання травми Вам доводилось вирішувати якісь бюрократичні моменти, для того щоб перебувати на лікуванні?
- 2) Опишіть свій досвід.
- 3) Скільки це зайняло часу?
- 4) Хто Вам допомагав з оформленням документів?
- 5) Чи звертались Ви за допомогою для вирішення цих питань? Куди саме? Яку допомогу Вам запропонували?
- 6) Від кого Ви отримували всю необхідну інформацію?
- 7) Які електронні ресурси ви задіявали для отримання необхідної інформації?
- 8) Що було найважчим під час процесу оформлення документів ?
- 9) Що Вам відомо про послуги, які ви можете безкоштовно отримати як військовослужбовець? Чи знаєте про такі пропозиції від держави, бізнесу, громадських організацій? Звідки ви про них довідались?
- 10) Чи Ви звертались до приватних клінік або ж займались самолікуванням?
- 11) Чи ви звертались за отриманням психологічної консультації, фізіотерапії чи іншої допомоги до громадських організацій, комунальних чи державних закладів? (Чому ні?)
- 12) Чи доводилось Вам проходити ВЛК? Опишіть свій досвід.

Інтерв'ю

вступну частину з представленням, згодою на запис тощо не вказано

Інтерв'юер: Розкажи будь ласка, чи після отримання травм тобі доводилось вирішувати якісь бюрократичні моменти для того, щоб перебувати на лікуванні?

Респондент: В принципі ніяких проблем з цим взагалі не мав, тому що військові процедури працюють трошки по-іншому і при отриманні поранення чи травми, військовослужбовець, якщо він при тямі, має на певному етапі евакуації назвати якісь свої дані, для ідентифікації. А далі - саме для роботи з документами, з пораненнями, для реабілітації саме подальшої поки зводилось до того, що я виписки з медичних закладів просто скидав відповідальній людині в батальйоні. Все.

Інтерв'юер: Зрозуміло. Раніше я чула від інших, наприклад, що щоб отримати відпустку навіть після поранення, ти маєш приїхати до себе в частину, написати рапорт, почекати до двох днів, щоб затвердили рапорт, тоді поїхати. В тебе такої проблеми не було?

Респондент: Це залежить від частини, тому що десь по військових протоколах так її має бути. Глобально ти маєш виписатись з військового закладу, формально приїхати в військову частину на ВЛК - якщо в медичному закладі (військово-лікарську комісію) ти її не пройшов. Хоча де факто я ще ні разу не чув, щоб вона відбувалася насправді. Зазвичай це відбувається таким чином, що лікуючий лікар пише свої рекомендації, як він це бачить і просто несе на підпис ВЛК. Ну тобто ось ця якась формальність, вона на практиці завжди минається. ... І по-військовому мало би бути, що ти виписаний, ти маєш приїхати в військову частину, звернутись в медичну роту і командир медичної роти, вже як голова військово-лікарської комісії військової частини, має дати своє заключення - чи ти придатний одразу до служби подальшої, чи ти потребуєш звільнення від службових обов'язків - ну тобто ходити, умовно слоном? по ППД (пункті постійної дислокації), чи ти потребуєш подальшої реабілітації або відпустки за станом здоров'я. Це різні поняття. Але в деяких частинах це трошки адекватніше, лояльніше зроблено. В моєму випадку я так само - скинув всі документи, і, це не дуже правильно, але за мене написали відповідний рапорт.

Інтерв'юер: Зрозуміло, добре. Чи відчував ти колись потребу в юридичній допомозі при оформленні якихось відпусток, можливо посвідчень, переоформленні якихось пільг?

Респондент: Було, і зокрема в центр допомоги (*прим. - мається на увазі Львівський центр надання допомоги учасникам бойових дій*) звертався. Наприклад, свого часу ще в 16 році, була величезна проблема з посвідченнями

учасника бойових дій. Моє виготовлялося десь півтора року. Тобто від моменту того, як у мене з'явилися підстави для отримання статусу минуло майже півтора року. І ці процедури завжди були якісь такі кострубаті і воно не працювало. У всьому іншому - можливо виникали якісь такі питання в плані юридичному, але глобально я не пригадаю якихось таких більше епопей чи перепетій. Ну завжди в армії було тяжко з переведенням, але це геть інша історія. По статусу, по якихось пільгових нюансах - в принципі, я більше нічого не пригадую так.

Інтерв'юер: Ясно. А коли в останнє ти відчував якийсь дискомфорт чи потребу з кимось проконсультуватися? Це було ще в 16 році чи може виникала потреба після того ще?

Респондент: Ну може і виникали час від часу якісь питання не зовсім зрозумілі, але я б не називав їх проблемами. Тобто час від часу виникали якісь державні програми підтримки чи там якісь умовні скажімо "додаткові можливості", і можливо якась консультація як це детально працює. Але я б не назвав це проблемою в жодному випадку, тобто це просто якісь роз'яснення, оскільки в юридична мова трохи відрізняється від людської. Ось, а так якихось відвертих проблем я не готовий назвати

Інтерв'юер: Ти згадував про якісь можливості, державні програми. Звідки ти про них дізнавався?

Респондент: Дуже по-різному. Як від знайомих, так зокрема з інтернет ресурсів, того ж центру допомоги учасникам бойових дій, міністерства ветеранів, там були дуже різні шляхи. Ну в більшості це все працює, що хтось десь щось побачив та з кимось поділився. Тому в більшості - від знайомих, я б так сказав. Але по-всякому.

Інтерв'юер: А можеш конкретніше назвати приклади таких можливостей?

Респондент: Ну, наприклад, таку досить потужно грантову допомогу надавала Міжнародна організація міграції. Це все було в співпраці з міністерством ветеранів, з іншими державними структурами. Український ветеранський фонд - це також, я розумію, ініціатива ... міністерства ветеранів, досить останнім часом активно розвинула діяльність. Програма від обласної ради, також брав в деяких участь. Тому... В більшості це державні структури, або якісь міжнародні. такого плану.

Інтерв'юер: Ці програми, вони пропонували тільки гранти, тобто якусь фінансову допомогу, чи були пропоновані якісь інші послуги? Які це послуги могли бути?

Респондент: Кожна з програм включала свого роду якісь курси та підготовки. Певний етап спілкування, підготовки якоїсь, навчання, щоб можливо правильніше чи доцільніше використати можливості. Тобто постійно це було якесь навчання, отримання якоїсь нової інформації. А вже потім мова йшла про якісь гранти чи якусь фінансову складову, умовно допомога бізнесу, чи власні праві, чогось такого. В принципі кожна з названих організацій чи фондів, у них є

ряд грантів для отримання нового фаху, для реабілітації, для якогось власного розвитку. Тобто дуже багато навчальних і освітніх комплексів.

Інтерв'юер: Добре, зрозуміло. Окей, ти згадував що інформацію десь знаходив частково в інтернеті, як саме? Це ти заходив на сайти якихось конкретних громадських організацій чи державних підприємств і дивився які в них є програми, чи ти десь в соцмережах це бачив? Чи тобі це десь хтось з друзів онлайн скидав лінк? Яким це чином було?

Респондент: Все по-трохи. По-перше, так як я є зокрема цільовою аудиторією, відповідно якісь, можна сказати монітору чи підписаний на розсилки якісь такого плану, профільних агентств тобто. І зокрема і знайомі скидали, і теж реклама в Фейсбуці від певних спільнот, і зокрема постійна є розсилка, є інформування, здається “Клуб ділових людей”, чи якось так він називається, вони регулярно скидають, інформують про всі можливості для підприємців в принципі, і зокрема для ветеранів тому ж числі. Відповідно якась там актуальна інформація мені приходить регулярно можна сказати. І вже там дивлюсь що цікаве, що мені підходить, що має значення для мене.

Інтерв'юер: Добре, зрозуміло. Так, давай вернемося трошки назад, коли ти оформляв посвідчення учасника бойових дій, і ти казав, що пройшло близько півтора року, поки воно було фінально виготовлено, можеш максимально скрупульозно описати цей весь процес і розказати, що в цьому всьому було найтяжче, що тебе найбільше роздратувало, які були моменти найбільш незрозумілі, можеш щось з такого пригадати?

Респондент: Ну найтяжче в цьому всьому, що насправді умовний солдат чи сержант, інакше кажучи військовослужбовець, дуже мало впливає на якесь там рішення, на якийсь процес. Тобто скажімо відповідальність військовослужбовця зводиться до того, щоб подати за потреби якісь власні дані, там здається вже тоді була “окрема згода на обробку індивідуальних даних”, хоча в армії це взагалі звучить трохи дивно. І були навіть етапи вже терміново фоткались о 4 ранку на фоні простиньки десь на ротному опорному пункті біля Кримського, тобто таких елементів багато. Але сам нюанс в тому, що від військовослужбовця залежить дуже мало. Тобто ти там сказав, що там треба, сфотографувався і далі це вже робота умовного замполіта батальйону, замполіта бригади, оперативного командування, Генерального Штабу, і це все дуже довга процедура дуже багато ланок, тоді ще Штабу Антитерористичної Операції, і від солдата там умовно залежить небагато. Тобто умовно - сфоткатись, подати дані і чекати. Тому чи був якийсь вплив? Ну так, в певний момент вже були дзвінки на гарячу лінію, були дзвінки певним журналістам, але якось успіху, мені здається, це також не принесло. Можливо затримки були тільки в нас через легалізацію з добровольчого підрозділу, тому що з усіма документами там було доволі погано, відповідно можливо це було причиною. Але в чому виникли такі затримки саме в нас, тому що я не один такий був, невідомо. Деякі люди отримували посвідчення учасника бойових дій до двох

тижнів. А от ми чекали майже півтора року. Тому де саме були затримки і що не так - я не можу сказати, я не володію інформацією.

Інтерв'юер: Добре. Отже дивись, у тебе, зараз ти знаходишся на лікуванні, у тебе це вже не перше поранення, і ти напевно походив ВЛК, про яке ти згадував. Можеш описати свій досвід з проходженням ВЛК?

Респондент: Не можу, бо у мене його нема. Тобто, після першого поранення я пройшов ВЛК,.. ну, за рішенням ВЛК я отримав відпустку за станом здоров'я і ВЛК також фактично його не було, або було, але точно без моєї участі.

Інтерв'юер: Що означає "фактично його не було"?

Респондент: Ну тобто, якщо я правильно розумію, то це має прийти військово-лікарська комісія до хворого або хворий до лікарської комісії, оглянутись, звірити всі дані, і вже комісія з поважних лікарів сідає-думає що з цим робити. Я просто так собі це уявляю. Ніяка комісія не приходила, лікуючий лікар каже "В тебе ніби все добре, у вівторок виписка, 30 днів відпустки", кажу "Дякую, добре". Все. Я у вівторок десь об 11 ранку прийшов, мені видали всі документи, сказали "Щасливо".

Інтерв'юер: Тобто якісь процеси, пов'язані з ВЛК вони всі по суті звелись до того - твій лікуючий лікар сказав "все, ми тобі там щось дамо" і це все десь там підписалося без твоєї участі навіть, так?

Респондент: Так, так, щось такого плану. Тобто ці процеси конвеєрні, але ситуації можуть бути різні. Наприклад в мене поранення було середньої важкості, і після лікування 2-3 тижні я почувався в принципі вже цілком адекватно. Ну ще треба була певна фізична реабілітація, але нічого серйозного. А поранені чи травмовані можуть бути вкрай серйозні, де там справді треба консилиум і засідання комісії. Але я з цим не стикався, я не готовий тут щось сказати.

Інтерв'юер: Добре. От ти згадував, що тобі могла би бути при першому пораненні ще потрібна якась фізична реабілітація. Чи ти цю реабілітацію якимось чином отримав?

Респондент: Ну як такої реабілітації як воно повинно бути не було, просто травмовані м'язи їх треба було заново примусити працювати.

Інтерв'юер: А як повинно було бути?

Респондент: Я не знаю, тому я не можу сказати.

Інтерв'юер: Тобто ти якимось самостійно вдома пробував це робити?

Респондент: Так, так. Просто заново навантажувати м'яз, примушувати його працювати якимось, ну і повертати відповідно фізичну форму. Тобто як це все повинно навіть працювати по-правильному чи по якихось протоколах - я не знаю.

Інтерв'юер: Ти звертався може ще до приватних якихось клінік?

Респондент: Тоді не звертався, тоді не було в цьому жодної потреби. Тому що в принципі рани затягнулися, просто потрібно було заново ходити, заново бігати і навантажуватись. Тоді не було такої потреби.

Інтерв'юер: Добре. Отже, ти займався самолікуванням, а чому ти не звертався до якихось державних закладів, громадських організацій? Може якихось навіть приватних клінік, які надають безкоштовні або ж пільгові умови для військовослужбовців?

Респондент: Ну з першим пораненням не було такої потреби навіть. А звертатися до якихось державних установ - зазвичай це складно. Тобто, я як військовослужбовець, я взагалі не маю права звертатись до якихось цивільних установ, громадських організацій чи приватних клінік. Я як військовослужбовець зобов'язаний йти лише у військові медичні заклади, тобто у Львові це військова поліклініка, військовий госпіталь. Я не маю права йти до будь-якого лікаря.

Інтерв'юер: Тобто ти хочеш сказати, що ти не можеш піти у звичайну поліклініку?

Респондент: По закону - ні. Я повинен йти або у військову поліклініку, або у військовий госпіталь. От, тим більше, хай навіть це там неофіційно досить часто відбувається, хтось когось ще додатково консультується, але наприклад цивільні лікарі не мають права робити жодних планових операцій військовослужбовцям. Тобто будь-яка планова операція без відповідного папірця від військових - це тюрма для лікаря. Якщо ургентний, якщо там умовно людина лежить, вмирає - то це трохи інший клас, це само собою. Але планові операції цивільні не мають права робити. У багатьох знайомих, товаришів була з цим проблема, що потрібна була, скажімо так, робота інших фахівців-медиків, а вони не можуть цього робити, тому що потрібні документи від військових. А це було проблемою.

Інтерв'юер: Добре. А чому ти не звертався у військову поліклініку? Ти кажеш, що це складно. Що саме складно в цьому процесі?

Респондент: Я не звертався, я не маю такого відповідного досвіду, не можу геть це коментувати. Але в армії є таке поняття як аля "поступовість". Тобто я не маю права перескакувати когось. Тобто умовний солдат не має права звертатися до командира батальйону чи роти напрямку. Він повинен звертатись до командира відділення, взводу, роти, і аж потім можливо - батальйону. І в медицині напевно так само працює, тобто якщо виникає якась проблема, наприклад в тебе кашель, ти не можеш йти зразу в госпіталь, на флюорографію чи на якісь відповідні консультації до світили. Ти звертаєшся до начальника медичного пункту і так далі.

Інтерв'юер: Тобто забагато кроків в ланці щоб дійти?

Респондент: Завжди в армії забагато кроків в ланці. Тобто щоб дійти до якогось певного етапу, хто може вже надати реальну допомогу - ти повинен так само пройти всі етапи зв'язку чи евакуації, як це правильно назвати... На щастя, в мене цього досвіду нема, його не багато, тому я не можу це повноцінно коментувати. Але така проблема однозначно є і в деяких товаришів вона була зокрема.

Інтерв'юер: Ці звернення - це все в якій формі? Це все має бути в письмовій формі з рапортом, з підписом, з заявою?

Респондент: Ну початкове звернення очевидно що це базова усна форма "болить, кашляю". Але якщо йде якесь там подальше перенаправлення - там вже починається паперова форма. Тобто умовний начальник медпункту повинен надати рапорт на командира підрозділу, що типу такий-то такий-то солдат хворий, він був евакуйований чи переведений в такий-то медичний заклад, з відповідним описом, виписками і так далі.

Інтерв'юер: Скільки часу це все займає від моменту коли от, "мені погано", до того щоб тебе почали лікувати?

Респондент: По різному. Це може зайняти від вже негайно до днів або тижнів, ну в кого як. Це в більшості впирається в індивідуальну відповідальність людей.

Інтерв'юер: Добре. Чи відчував ти потребу в психологічній консультації, якійсь психологічній підтримці після отримання поранення? Можливо коли ти перебував на лікуванні в стаціонарних закладах?

Респондент: В стаціонарних закладах потребу загалом відчував, але в стаціонарних закладах я не звертався нікуди.

Інтерв'юер: А пропозиції від закладу теж не було такої?

Респондент: В Київському госпіталі заходив психолог, але це була достатньо комічна ситуація. Вона спілкувалась в принципі зі всіма пораненими чи хворими, і у нас є така практика - більшість що "Та ні, все нормально, все добре, дякую!" і так далі. Я їй видав, психологу, якийсь там список чи певні пункти, що мене турбує - сон, якась певна тривожність, такого плану, але вона більше не приходила. Тобто вона можливо зробила якісь там помітки, але більше не приходила. У військову офіційну психологію взагалі не вірю. Я думаю, що такі медики ніби є, але я в них не вірю.

Інтерв'юер: Чому?

Респондент: Бо вони дещо примарні. Я не чув ще жодного прикладу, щоб хтось звертався до військових психологів, тобто як до військових медиків.

Інтерв'юер: Це в цілому не є практика поширена, так?

Респондент: Ні, абсолютно ні. Ні разу не чув. Ті, хто звертались до психологів,

чи психіатрів, чи психотерапевтів - це все було звертання в індивідуальному порядку, в цьому випадку це вже приватні клініки, якісь громадські ініціативи, але конкретно по військовій медицині або психології - я не знаю за всі роки дотичності до армії чи до військової служби жодного прикладу, хто б щось таке робив. Тому в військову психологію я не вірю. Абсолютно.

Інтерв'юер: Добре. Але от ти згадував наприклад, що ти не можеш піти в цивільну поліклініку, ти повинен звернутись у військову поліклініку. Так само з психологією ти не віриш у військових психологів, і ти хіба чув про випадки, коли твої побратими спілкувалися з психологами приватними. А от якби була можливість піти на фізіотерапію, або на якусь реабілітацію, чи так само на психологічну підтримку в громадську організацію - як би ти до цього поставився?

Респондент: Загалом позитивно. Тобто будь-яке звертання щодо медичних питань не до військових - це, можна сказати, на власний страх і ризик пацієнта і медиків. Тому що наприклад будь-яке призначення ліків, якщо щось піде не так, то це буде виключно відповідальність військового, або якщо все буде геть погано - то відповідний медик також теоретично може мати через це проблеми. Тобто по закону так не можна, але на практиці воно робиться так достатньо часто. Я б навіть сказав дуже часто.

Інтерв'юер: Добре. Чи був у тебе якийсь досвід з Львівським центром надання послуг учасникам бойових дій? Ти там згадував, що ти, здається, до них звертався за допомогою при оформленні посвідчення УБД.

Респондент: У мене з ним, можна вважати, було багато досвіду. В певний момент з братом там навіть проводили можна сказати лекцію чи заняття для інших ветеранів. Це була і консультація, і допомога здається із посвідченням. Хоча це було насправді давно, тому я не пригадую. Це були консультації щодо психологічної допомоги, і щодо отримання певних документів чи передбачених законом пільг, це і земельні питання, і отримання "Леокарт", консультація від них. Ну тобто дуже багато нюансів, коли я насправді до них звертався, і в принципі напевно в 90% випадків вони мені давали ту допомогу, яку я очікував, чи потребував. Напевно так, тому да, я з ними багато стикався.

Інтерв'юер: Добре. Коли ти у них надавав запит на якусь допомогу, скільки часу проходило від моменту, коли ти про неї запитував і коли ти її отримував?

Респондент: Ну напевно найдовше це доба, і то це було звернення з розряду повідомлення в месенджері. Тобто доба це напевно найдовший варіант.

Інтерв'юер: Тобто це просто до отримання фідбеку, а до моменту, коли наприклад попросив про оформлення УБД, ти казав, що пройшло там по факту півтори роки.

Респондент: Ну це не їхня компетенція. Вони можуть надати роз'яснення до кого звертатися, можливо на які важелі дотиснути, як це повинно бути. Але вони

на якусь процедуру оформлення статусу поки ти військовослужбовець - вони не впливають ніяк.

Інтерв'юер: А інструкції вони тобі дали майже одразу?

Респондент: Ну такого плану, тобто роз'яснення якесь, порада - в принципі одразу. Тому таке. Але те, що деякі товариші звертались щодо отримання статусу, не будучи військовослужбовцями, то наскільки я знаю, їм певний супровід забезпечили. Тобто від моменту звернення до моменту утримання якись були постійні консультації, допомога і роз'яснення що і на якому етапі відбувається.

Інтерв'юер: А коли в тебе востаннє з ними була якась комунікація, коли ти востаннє до них звертався?

Респондент: Напевно в серпні минулого року, після першого поранення, щодо допомоги психолога.

Інтерв'юер: О, і що ти можеш сказати про допомогу психолога? Чи ти її отримав? Які в тебе від неї враження?

Респондент: Загалом я отримав враження, я б сказав, позитивні, але все-таки більшість цивільних психологів трішки не в контексті військової тематики. А навіть багато умовно військових, які також мали певний травматичний досвід, чи досвід участі в бойових діях, не завжди означає, що знайдуть спільну мову. Тому можливо це дещо моє враження. Але в цілому, я би оцінив позитивно.

Інтерв'юер: То вдалося знайти спільну мову з психологами?

Респондент: Посередньо. Тобто певну допомогу, певні відповіді і чи правильні питання я отримав, але можливо мені б хотілось трошки іншого або трошки більше.

Інтерв'юер: Чого б тобі хотілося від результатів з психологом?

Респондент: Ну можливо, те що я й кажу, бути більше в контексті війни умовно.

Інтерв'юер: Відчувалися якісь складнощі через те, що ти просто говориш з цивільною людиною, яка не розуміє ніби що таке війна?

Респондент: Ну банальний приклад, це навіть ти пояснюєш травматичні чи складні ситуації, але мозок трохи відмовляється їх переварювати. Це така дрібниця, але банально у військовому житті чи у військовому спілкуванні є багато власних назв, аббревіатур, які військовим здаються абсолютно звичними і буденними, але тим, хто не в контексті, їх постійно треба пояснювати. Тобто ти розказуєш якусь історію і тобі постійно треба дати якесь відгалуження, про що ти говориш взагалі. Тобто що таке умовно ОЗМ чи ПФМ, і цивільній людині це нічого не каже.

Інтерв'юер: Ти один раз там був, консультувався з психологом?

Респондент: Ні, там не раз. Не знаю скільки там цикл занять. Можливо 4 рази. Тобто в умовну відпустку я десь кожного тижня був, тобто орієнтовно 4 разі мабуть, або такого плану.

Інтерв'юер: Зрозуміло. Ну і ти їх отримав, бо був у відпустці і міг ходити.

Респондент: Так, так.

Інтерв'юер: Добре, це дуже цікаво. А от ти так само зараз проходиш лікування, чи ти відчуваєш, що тобі потрібна фізіотерапія? Якщо так - чи ти звернувся б за нею кудись інакше, от як ти кажеш, всі маніпуляції поза військовою медициною на свій страх і ризик, чи ти звернувся б кудись з цим на свій страх і ризик?

Респондент: Що мається на увазі під фізіотерапією саме?

Інтерв'юер: Ну якесь відновлення рухливості, заняття з реабілітологом, на спеціальних тренажерах тощо.

Респондент: Ну поки мій фізичний стан не дозволяє поки мені це робити. Але якщо виникне потреба і я вже зможу давати якісь фізичні навантаження чи займатися, і буде потреба наголошую, то я однозначно звернуся. Ну тобто якісь юридичні аспекти мене трошки менше турбують, ніж власний стан і здоров'я.

Інтерв'юер: Добре, зрозуміло. Так, і от якби в тебе зараз постало якесь завдання, тобі кажуть, "От ти зараз там закінчуєш лікуватися, ти маєш піти пройти ВЛК", ти знаєш який порядок дій ти маєш робити, які документи збирати, куди йти?

Респондент: В більшості так.

Інтерв'юер: А те, чого ти не знаєш, звідки би брав цю інформацію?

Респондент: В підрозділі є людина, яка, напевно, на 90% її роботи - це робота з документами поранених. Тобто це розслідування, це ВЛК, це скерування і я просто зателефоную йому і проконсультуюсь. Він просто мені скаже детально що я повинен зробити, куди звернутися і у випадку чого - куди і коли прибути. Тобто у мене в підрозділі умовно є така людина, на щастя, і я там отримаю швидку і вичерпну відповідь.

Інтерв'юер: Зрозуміло, окей. Добре, тепер ще трошки від'їдемо від того про що вже говорили раніше. Чи тобі відомо про якість послуги, які ти можеш безкоштовно отримати як військовослужбовець на постійній основі від якихось тих сами державних структур чи від громадських організацій? Не якісь там разові акції, про які ми там згадували - гранти чи якісь спеціальні програми, а якісь пільги на постійній основі по суті?

Респондент: Ну якщо умовно будучи уже цивільним, по-перше всі учасники бойових дій, як і багато інших пільгових категорій, мають право на безоплатну що первинну, що вторинну правову допомогу. Тобто як консультація, так і юридичний супровід, і навіть ведення певних позовів, справ, чи такого плану.

Тобто правова допомога. Вона діє на постійній основі, і здається центр десь на вулиці Винниченка, якщо я не помиляюсь. Ну це таке, це нюанс. Знову ж таки медична допомога. В принципі, я не часто звертався, але військовослужбовці чи ветерани точніше мають право на медичну допомогу. Але я, на щастя, не звертався часто тому і не цікавився тематикою, тому я не дуже орієнтуюсь в якому обсязі і що конкретно туди включено. точно знаю що включно якісь базові обстеження, аналізи. А так, не готовий сказати, бо не мав досвіду. З чим я ще стикався... Ну банально страхування авто від Моторного Автотранспортного Бюро України, тобто якийсь грубо кажучи перелік того що включено в Законі про захист учасників бойових дій, я забув як він називається, про правовий захист, чи якимось так...ось цих от законів, то глобально - я орієнтуюсь. По всьому іншому - не знаю що додати.

Інтерв'юер: Тобто про якийсь формат допомоги від якихось приватних підприємств, від бізнесу, умовно щоб якась мережа магазинів надає, можна прийти взяти каву безкоштовно, якщо ти військовий, щось такого плану, в різних масштабах, може чув про таке?

Респондент: В цьому плані непогано працювало, не знаю, чи вони вже благодійний фонд чи громадська організація "Українці разом". У них зокрема був випуск клубних карт "Українці разом" і там дуже широкий спектр підприємств і бізнесу, які підтримували ветеранів чи учасників бойових дій. Тобто там був величезний спектр і найрізноманітніші галузі - починаючи від умовного Епіцентру, аптек, шиномонтажі, "Будівельник" підприємство, тобто там дуже багато всього. Це така найбільша і найвідоміша ініціатива, яка об'єднує ініціативи і бажання допомагати чи сприяти якомусь відновленню життя ветеранів, "Українці разом" напевно найбільше.

Інтерв'юер: Яким чином можна було отримати цю клубну карту?

Респондент: В них є сайт. Ввести особисті дані, копія посвідчення учасника бойових дій і там якась аля базова інформація по типу імейлу, номеру телефону, міста реєстрації. І вони там протягом тижня чи двох надсилали картку чи Новою Поштою, чи навіть здається військкомати співпрацювали з ними. Тобто цю картку та так би мовити цю участь в них можна було через військкомати оформити.

Інтерв'юер: І це оформлення було безкоштовним, членство нічого не коштувало?

Респондент: Взагалі нічого. Єдине, що якщо ти картку втрачав, то її перевипуск коштував якихось там 100 гривень, такого плану.

Інтерв'юер: І перелік всіх партнерів за цією програмою можна було побачити, ви шукали на сайті? Чи вам якісь буклети відписували?

Респондент: На сайті. Там дуже багато, я навіть не зможу четвертини назвати. Там багато партнерів у них. Ну і це як напевно найбільший. Щодо інших, багато

підприємств просто виставляють буклети чи дають рекламу в соцмережах, що для ветеранів є певні пропозиції щодо безкоштовної допомоги чи обстеження, чи якогось супроводу, чи пільгового, чи якісь знижки. Багато варіантів.

Інтерв'юер: Простіше просто коли це все попадається на очі в соцмережах, так? Ти би не шукав конкретний бізнес чи умовно “Чи заправка ОККО надає знижки військовим”. Якби воно просто тобі попалося - ти б побачив, а якби треба було б самому шукати - то ти б не шукав, так?

Респондент: От так, щоб геть прямо шукати - я ніколи, ні разу не шукав. Тобто те, що я користувався, мав справи, то це в більшості реклама, яка сама попадала на очі. Тобто якась або вирізка, або буклетик описав, або десь натикався в інтернеті. Так щоб конкретно шукати - я такого не роблю ніколи.

Інтерв'юер: Добре, зрозуміло. Тоді це все, дякую!